

ключає будь-яке втручання в життя допитуваного або будь-який негативний вплив на його самопочуття.

При правильному застосуванні методів зчитування невербальної інформації під час допиту, отримати такі значимі дані, як: психічний стан допитуваного; відношення допитуваного з іншими учасниками провадження; бажання допитуваного сприяти допиту, або навпаки завадити його проведенню; підтвердження або спростування інформації, яка була надана вербальним шляхом; емоційне вираження та його відповідність дійсності переданої інформації та ряду іншої доказової або криміналістично-значущої інформації.

Під час допиту допитуваний може лукавити та давати не достовірну, неправдиву інформацію щодо обставин злочину, що негативно впливає на розслідування та на розкриття злочину в цілому. Застосування невербальної інформації в тактиці допиту надасть можливість виявляти брехню вже на перших хвилинах проведення допиту і, таким чином, можна зкоординувати допит так, щоб отримати істинну інформацію від допитуваного. В свою чергу, це позитивно вплине на термін розкриття злочину, зменшить затрачений час та збереже відповідні ресурси.

Р.В. Мельник, експерт

ДНДЕКЦ МВС України

ОСОБЛИВОСТІ ЕЖЕКЦІЇ СТРІЛЯНИХ ГІЛЬЗ ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Аналіз всесвітнього досвіду свідчить про те, що проблеми кримінального використання вогнепальної зброї актуальні для будь-якої країни, в тому числі і для України. Криміналістичному дослідженню слідів використання вогнепальної зброї присвячені наукові праці багатьох вчених-криміналістів світу. Проте, на наш погляд, недостатньо уваги надається такому аспекту, як дослідження особливостей ежекції гільз в автоматичній та напівавтоматичній зброї, аналізу та криміналістичному використанню цієї інформації для встановлення важливих обставин по конкретній кримінальній справі.

Особливістю сучасної автоматичної та напівавтоматичної зброї є видалення гільзи механізмом ежекції під впливом порохових газів, які

утворюються під час пострілу. Відмінності в конструкції моделей зброї зумовлюють індивідуальні ознаки ежекції гільз, тобто різницю в куті та дистанції викидання стріляної гільзи після пострілу. Вищеназвана ознака конструкції конкретної моделі зброї має високу варіативність, про що згадується в роботах авторів (А.І. Устінова, М.М. Блюма, Б.М. Комаринця), які займалися цим питанням. Крім того, існує думка, що практичне використання цього джерела отримання криміналістичної інформації обмежене декількома обставинами, зокрема наявністю на місці дослідження кількох гільз, використанням автоматичної або напівавтоматичної зброї, набоїв з аналогічними характеристиками, відсутністю перешкод, що впливають на викидання гільз при огляді місця події [1, с. 3].

Особливості таких оглядів є велика територія, численність предметів, які підлягають огляду, та систематизація, складність при виявленні та вилученні слідів пострілу та інших речових доказів, які мають відношення до вчиненого злочину [2].

При знаходженні на місці події стріляних гільз потрібно встановити місце знаходження стріляючого. Для встановлення місця стріляючого, через точку на місцевості, де була вилучена гільза, умовно проводиться пряма лінія, направлена в сторону направленої руху кулі. Потім використовуючи довідкові дані, потрібно виміряти (як правило вліво) відстань, рівну середній дистанції викидання гільзи. В межах кутів ежекції визначається найвірогідніше місце знаходження стріляючого. При цьому потрібно враховувати, що гільза може змінити направлення під час рикошету.

Найбільш за все залишаються гільзи набоїв автоматичних пістолетів (вони викидаються після кожного пострілу). Менше гільзи знаходять в тих випадках, коли постріли проводились з неавтоматичної зброї — тут все залежить від того, перезаряджалася зброя для наступного пострілу, чи ні. При пострілі з револьверів, стріляні гільзи залишаються в зброї. На місці події їх знаходять в рідких випадках — коли зброя перезаряджалася.

Перш за все необхідно встановити, до якого типу набоїв відноситься знайдена гільза, і з якої зброї вона могла бути стріляна. При огляді гільз звертається увага на наявність або відсутність слідів від відбивача і зачепа викидача. Якщо сліди відсутні, то стрільба більш за все проводилася з використанням револьвера або саморобної неавтоматичної зброї. І те місце, де були знайдені під час огляду місця події гільзи, є найвірогіднішим місцем стріляючого. Якщо на гільзі наявні сліди

від відбивача і зачепа викидача, значить стрільба проводилася з використанням автоматичної зброї [3].

Огляд слідів на кулях та гільзах від вогнепальної зброї на місці події найбільш ефективно може провести спеціаліст в галузі судової балістики, якого рекомендують залучати по таких справах.

По слідах на стріляних гільзах та кулях можна встановити систему (модель, зразок), зброї з якої вони були стріляні, саморобного чи заводського вона виготовлення.

По слідах на перешкодах визначається вогнепальний характер пошкоджень, вид боєприпасів, які застосовувалися, калібр зброї, напрямок стрільби [4].

На думку Б.О. Маклакова і В.В. Ковальова, використання інформації щодо особливостей ежекції гільз у різних моделях вогнепальної зброї в сукупності з іншими даними, які отримані в ході проведення огляду місця події, дозволяє встановити важливі обставини подій злочину. Вони можуть бути використані для:

- полегшення пошуку гільз у важкодоступних місцях (сніг, бруд, нагромадження предметів на місцевості, інші перешкоди);
- визначення типу та моделі зброї, яка використовувалася під час вчинення злочину;
- визначення або уточнення вірогідного місцезнаходження стріляючого в момент пострілів для подальшого обстеження даної території з метою пошуку речових доказів (слідів взуття, пальців рук, предметів, загублених злочинцем, об'єктів біологічного походження тощо);
- встановлення фактичних обставин події, вирішення діагностичних задач, та перевірки свідчень на місці події [1, с. 4].

На жаль, в існуючих літературних джерелах відсутня інформація щодо особливостей ежекції гільз у нових моделях (зразках) вогнепальної зброї. Тому, на основі викладеного можна констатувати, що знання ежекції гільз у різних нових моделях вогнепальної зброї у подальшому забезпечить успішне проведення судово — балістичної експертизи та дозволить експерту як найкраще провести огляд місця події та правильно зафіксувати, вилучити та упакувати речові докази.

Список використаної літератури

1. *Маклаков Б.О.* Особливості ежекції стріляних гільз у деяких моделях автоматичної та напівавтоматичної зброї: Методичний лист / Б.О. Маклаков, В.В. Ковальов. — К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2008. — 18 с.: іл.
2. *Согор Т.Е.* Особенности осмотра места происшествия по факту использования огнестрельного оружия / Т.Е. Согор // Криміналістичний вісн. — 2002. — Вип. 4. — С. 196.

3. Методика встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби (Затверджена рішенням секції судової балістики та трасології НКМР МЮ України. Протокол від 03.06.2005) — Київ, 2005. — 31 с.
4. Разумов Э.А., Молибога Н.П. Осмотр места происшествия / Э.А. Разумов, Н.П. Молибога. — К.: РИО МВД Украины, 1994. — С. 414–592.

Ю.П. Приходько, ст. викладач

ННІПСК Національної академії внутрішніх справ

РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕНЕРГІЇ ВИБУХУ

Останніми роками в державі позначилася стійка тенденція зростання злочинів із застосуванням енергії вибуху вибухових пристроїв. Застосування цього способу для здійснення вбивств на замовлення, дестабілізації в суспільстві, пошкодження майна громадян є для злочинців дуже зручним. На місці злочину залишається мінімальна кількість слідів, забезпечується безпека виконавців (невисока вірогідність затримання по “гарячих слідах”). Це якраз той випадок, коли спосіб приховування передбачений в структурі самого способу здійснення злочину. Для вбивств на замовленням останнє є характерним явищем.

Практика розслідування справ за фактами вибухів показала, що успіх розслідування даного виду злочинів залежить, в першу чергу, від того, наскільки грамотно і повно було оглянуте місце події і вилучені необхідні речові докази. Велику роль також для отримання значимих результатів вибухотехнічної і хімічної експертиз відіграють правильна упаковка і транспортування речових доказів. Навіть при правильному вилученні речових доказів, недотримання вимог щодо їх пакування може привести до негативних результатів експертного дослідження.

Досвід практичної роботи дозволяє виділити три типові ситуації щодо злочинів, пов'язаних з використанням енергії вибуху:

- загроза вибуху по прийнятому повідомленню, коли вибуховий пристрій не виявлений;
- загроза вибуху при виявленні предмета, підозрілого на приналежність до вибухового пристрою;
- безпосередньо місце вибуху (тобто, вибух вже стався).